

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE KIRŞEHİR'DE İLKÖĞRETİM

Ayfer ŞAHİN

Süleyman Türkmani İlköğretim Okulu, Kırşehir/ TÜRKİYE

Geliş Tarihi: 16.02.2006

Yayına Kabul Tarihi: 27.02.2006

ÖZET

İlköğretim okulları 7-14 yaş grubundaki çocukların bir üst öğrenime ya da hayata hazırlanması gibi çok önemli bir görevi yerine getiren, geniş bir alanda işlerliği olan, Türk Millî Eğitiminin en temel sistemlerinden biridir.

Eğitim tarihinin, insanlığın gelişim tarihleri ile doğru orantılı olduğu ve okulların, toplumların geleceğini şekillendirdiği gerçeğinden hareketle kaleme alınmış bu çalışmada tarih boyunca “zorunlu eğitim” olarak nitelendirilen, milletlerin geleceği için hayati bir önem arz eden ilköğretimlerin Kırşehir'deki tarihsel gelişimi ortaya konmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kırşehir, İlköğretim, Tarihsel Gelişim.

PRIMARY SCHOOLS AT KIRŞEHİR FROM PAST TO PRESENT

ABSTRACT

Primary schools are one of the main systems of Turkish National Education functioning in a very wide area including preparation of 7-14 year-old children to the next education step or to life which has considerable importance.

In this piece of work which is written considering the fact that humanities and the education history are directly proportional and schools apparently shape communities' future the historical improvement of primary schools in Kırşehir, which are called as “obligatory education” throughout history and which are crucial for the future of communities, is discussed.

Key Words: Kırşehir, Primary Schools, Historical Improvement.

1. GİRİŞ

En genel anlamda istendik davranış oluşturma süreci olarak tanımlanan eğitim, toplumun süzgeçten geçirilmiş değerlerinin, ahlâk standartlarının, bilgi ve beceri birikimlerinin yeni nesillere aktarılması ve bireyi, istendik nitelikte kültürleme sürecidir (Senemoğlu, 1997:7).

Eğitim, insanın dünyaya gelmesiyle birlikte başlayan ve geçmişi insanlık tarihi kadar eski bir çalışma alanıdır. Ancak bunun uygulanış biçimleri farklılıklar gösterebilir. İster cemaat halinde yaşasın, ister toplum halinde yaşasın, insanlar bilgi birikimlerini kuşaktan kuşağa aktarmışlardır (Güler, 1997:18).

İlköğretim; 7-14 yaşlarındaki çocukların eğitimini kapsar ve tüm Türk çocukları için zorunludur. Bu eğitim seviyesinde çocuklara beceri, bilgi ve olumlu davranış ve alışkanlıkların kazandırılmasına çalışılır. Bu okullarda öğrenciler hayata ve kendi ilgi ve becerileri doğrultusunda bir üst öğrenime hazırlanırlar. İlköğretim eğitim sistemimizin temelidir. Temel vatandaşlık bilgileri bu kurumlarda verilir. Bu bakımdandır ki çoğu zaman ilköğretim ile temel eğitim eşanlamlı olarak kullanılır.

Hemen hemen tüm toplumlarda eğitim işlevini “okul” adı verilen örgütler üstlenmiştir. Okullar, kasıtlı öğrenmelerin gerçekleştirilmeye çalışıldığı kurumlardır. Eğitim sistemi içinde okulların temel işlevi, öğrencilerine istenilen davranışları kazandırmak ve belli öğrenme yaşantılarının öğrencilerce yaşanmasını sağlamak için çevreyi gerekli biçimde düzenlemektir (Taymaz, 2000: 2).

Eğitimin ve okulların tarihi, insanlığın gelişim tarihi ile doğru orantılıdır. Okullar, milletlerin geleceklerini şekillendirmektedir.

Bu çalışmada “zorunlu eğitim” olarak nitelendirilip, hayatî bir önem arz eden ilköğretimlerin Kırşehir’deki tarihî gelişimi ortaya konmaya çalışılacaktır.

Bu araştırma, var olan durumu belirlemeye yönelik betimsel bir çalışmadır. Çalışma tarama modelinde yürütülmüştür. İlköğretimlerin ülkemizdeki ve Kırşehir’deki tarihi gelişimi ile ilgili bilgi ve belgeler, konuyla ilgili kaleme alınmış çalışmalar ve kitaplar, yerel gazeteler, Kırşehir’de bir kısım ilköğretim okullarının arşivleri ve Millî Eğitim Müdürlüğü arşivi taranmaya çalışılmıştır.

İlköğretim okullarının Kırşehir’deki tarihî gelişimi ortaya konmadan önce Eski Türkler ve Osmanlı dönemindeki eğitim ve okullardan kısaca söz etmekte yarar bulunmaktadır.

2. İlköğretimin Tarihsel Gelişimi

Eski Türklerin eğitimlerinin temel özellikleri şöyledir: Türk toplumlarının eğitim anlayışları ve uygulamaları yaşama biçimlerinin etkisiyle şekillenmiştir. Çocukların ve gençlerin toplumsallaşip, eğitilmesinde toplumun töresi önemli rol oynamıştır. Eriştikleri uygarlık ve kültür düzeyi onlarda örgün eğitim kurumlarının bulunduğu kesin delil ise de bu kurumlar hakkında günümüzde kesin bir bilgiye ulaşılamamıştır. Bu dönemlerde eğitimin daha çok, yaygın eğitim şeklinde yapıldığı sanılmaktadır. Bu dönemin edebî eserlerinde Türk ahlâk ve eğitim anlayışının dayandığı temeller gösterilmiştir. Eski Türklerde “alp” insan tipine önem verilmektedir. Alp insan tipinin temel özelliklerinden biri, cesur olduğu kadar bilge bir kişi oluşudur (Akyüz, 1989: 6). Yalnız o zaman için değil, nesiller boyunca tarihten ibret alınması düşüncesiyle taşlara kazılarak meydanlara dikilen kitabeler, Türk topluluğunda kalabalık bir

okur-yazar tabakasının bulunduğuna işaret etmektedir (Kafesoğlu, 1983: 325).

Osmanlı İmparatorluğu'nda 1839'da başlayan Tanzimat Dönemi'ne kadar eğitim üreten beş tür eğitim kuruluşu vardır: Medreseler, sıbyan okulları, enderunlar, ahi örgütleri ve gayri müslim azınlık okulları. Osmanlılar'da eğitim faaliyetleri bir hayır işi, bir dini görev olarak kabul edilmiştir. Çoğunlukla camilerin yanında yer alan okullarda eğitim, parasızdır ve okulların her türlü masrafları bağlı oldukları vakıf tarafından karşılanmaktadır. Bunların denetlenmesi işi ise, yetkili dinî makamlar tarafından yapılmaktadır.

Sıbyan okulları, Osmanlı İmparatorluğu'ndaki ilköğretim kurumlarıdır. Bu okullara dört yaşından itibaren çocuklar kabul edilmektedir. Erkek ve kız öğrenciler birlikte, karma öğretim görmektedirler. Sıbyan okullarında okuma, yazma, Kur'an-ı Kerim ve hesap gibi konularda temel bilgiler öğretilmektedir. Ancak bu okulların programlarının önemli bir kısmını temel dini bilgiler oluşturmaktadır (Fidan ve Erden, 1993: 194).

Yenileşme Hareketleri Dönemi'nde (1773-1839), sıbyan mekteplerini bitirenlerin devam edebilecekleri, "rüştüye" adındaki ilk mektepler açılmış ve bugünkü ilk mekteplerin temeli böylece atılmıştır (Ergin, 1977: 384).

Osmanlı İmparatorluğu'nda Lâle Devri'nde başlayan yenileşme çabaları, Tanzimat'la daha köklü bir devreye girmiş ve eğitim işlerinin devletin temel görevlerinden biri olduğu kabul edilmiştir (Bilgen, 1986: 17). Böylece eğitim hizmetlerinin yürütülmesi hükümetçe örgütlenmeye başlanılmıştır

Osmanlı İmparatorluğu'nda, eğitimin toplumun her üyesi için gerekli görülmesi düşüncesi ancak 19. Yüzyılda doğmaya başlamıştır. 1824 Yılında II. Mahmut, Sıbyan Okullarına çocukların devamını zorunlu kılacak bir ferman çıkartmıştır. Sıbyan okullarında okumanın "zorunlu" kılınması, Avrupa'da zorunlu öğrenim için atılmış ilk girişimlerden birisi olması sebebiyle önem arz etmektedir. Bu girişim aynı zamanda, topluma eğitim hakkının verilmesinin de başlangıcıdır. Avrupa Devletleri ilk olarak, 10 Aralık 1948'de Paris'te kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde "Eğitim Hakkı"ndan söz etmişlerdir (Başaran, 1989:16).

Ancak bu ferman, yeniçeri ocağının kaldırılması ile ilgili uğraşlar, Rusya ve Mısır'la yapılan Savaşlar gibi etkenlerle yeterince uygulanamamıştır.

Tüm ülkeyi kapsar biçimde ilköğretim zorunluluğunun getirilmesi Tanzimat Dönemi'nde gerçekleşmiştir. 1869 Yılında Saffet Paşa'nın Maarif Nazırlığı zamanında çıkarılan "Maarif-i Umumiye Nizamnamesi"nin dokuzuncu maddesi şöyledir: "Kızların 6-10, erkeklerin 7-11 yaşları arasında mektebe devamları zorunludur" (Akyüz, 1989: 182). Böylece bu Eğitim Nizamnamesi ile eğitim öğretim tam olarak devlet işi olarak değerlendirilmiştir. Bu zorunluluk, 1872 tarihinde çıkarılan ve ilk yazılı anayasa olan Kanun-i Esasi'nin ilk maddesinde de "İlköğretim Osmanlı bireylerinin hepsine zorunludur" olarak yer almıştır.

1869 Maarif Nizamnamesi'nde bu okullar için, "sıbyan mektebi" terimi kullanılmıştır. Ancak bu okulların Maarif Nezareti'ne bağlı olanlarına "iptidaî mektep" veya "mekteb-i iptidaî", "usûl-i cedide mektebi" bazen de

halk arasında “taş mektep” adları verilmiştir (Büyükkarcı, 1995: 12-13).

Osmanlılarda Cumhuriyet dönemi ilkokulunun ilk örneklerini teşkil eden iptidaî mekteplerin sıbyan mekteplerinden farkı, usûl-i cedidi (yeni öğretim yöntemlerini) uygulayan okullar olmalarıdır (Arslanoğlu, 1997: 91). Bu okulların programlarında, bugünkü ilköğretim okullarında yer alan derslerin hemen hemen aynıları yer almaktadır.

Esasında, bu Nizamnameyle eğitim teşkilatının işleyişi kesin kurallara bağlanmış, her düzeydeki okulların uygulayacağı öğretim programları belirlenmiştir ve eğitim basamakları; üç yıllık sıbyan, üç yıllık rüştiye, üç yıllık idadi, üç yıllık sultanî olarak kademelenmiştir. Bu, 3+3+3+3=12 yıllık öğretim modeli, şimdi birçok Avrupa ülkelerinde kullanılan modeldir (Başaran, 1989: 98 ve Büyükkarcı, 1989: 12).

1913 tarihinde yayınlanan Geçici İlköğretim Yasası ile iptidaî mekteplerin dört yıl olan öğretim süreleri rüştiyelerle birleştirilerek altı yıla çıkarılmış ve “mekatib-i iptidaîye-i umumiye” (genel ilköğretim okulu) diye adlandırılmıştır (Akyüz, 1989: 294 ve Koçer, 58-59).

Cumhuriyet döneminde ise bu okullara kısaca ‘ilkokul’ denilmiştir. 1924 yılında toplanan II. Heyet-i İlmiyye’de bu okulların altı yıl olan öğretim süreleri beş yıla indirilmiştir.

Kurtuluş Savaşı döneminde eğitim alanındaki çeşitli zorluklara rağmen, 1921 yılında Millî Eğitimle ilgili ilk genel toplantı gerçekleştirilmiştir. Bu toplantıda “ilkokul programlarının ıslahı ve öğretim süreleri” görüşülmüştür (Öymen, 1988: 1027).

Cumhuriyet döneminde gerçekleştirilen önemli değişikliklerden birisi de 1927 yılında okullarda karma eğitime geçilmiş olmasıdır (MEB, 1973: 73).

1937 yılında çıkarılan Köy Eğitim Kanunu ile öğretmenlerin görev yapabileceği üç sınıflı köy okulları açılmış, şehir okullarında ise beş yıl eğitim vermeye devam edilmiştir. 1946 yılında üç yıllık köy okullarının süresi de beş yıla çıkarılmıştır (Büyükkarcı, 1995: 19 ve Cicioğlu, 1982: 25).

1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu 1973 yılında yayınlanmıştır. Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkelerini bugünkü şekliyle ortaya koyduğu için önemli olan bu kanunda, ilköğretim okulları ilk defa olarak sekiz yıl olarak düzenlenmiştir. Buna göre beş yıllık birinci kademe sonunda ilkokul ve üç yıllık ikinci kademe sonunda da temel eğitim (ortaokul) diploması verilmesi öngörülmüştür.

Ekim 1983’te İlköğretim ve Eğitim Kanunu’nda yapılan değişiklik ile ilköğretime başlama yaşı altıya indirilmiş ise de iki öğretim yılı sonra uygulamada görülen aksaklıklar nedeniyle bu uygulamaya son verilmiş ve okula başlama yaşı yeniden yediye yükseltilmiştir.

16.08.1997 tarihinde kabul edilen 4306 Sayılı Kanunla; “...İlköğretim Kurumları sekiz yıllık okullardan oluşur. Bu okullarda kesintisiz eğitim yapılır ve bitirenlere ilköğretim diploması verilir.” düzenlemesi getirilmiştir (Resmî Gazete, 18 Ağustos 1997).

3. Cumhuriyet Öncesi Kırşehir’de İlköğretim

Kırşehir, tarih boyunca önemli bir eğitim ve kültür merkezi olmuştur. Özellikle Selçuklu Sultanı I. Alaattin Keykubat’ın

Kırşehir’de Cacabey Medresesi’ni kurması kentin eğitim ve kültür hayatını büyük oranda etkilemiştir.

Bu medresede öğrencilere, astronominin dışında felsefe ve tasavvuf konularında da bilgiler verilmiştir. Kapalı tip medrese olarak yaptırılan Cacabey Medresesi, Anadolu Selçuklular zamanında tamamen bir Kırşehir Üniversitesi konumundadır. Eğitim Türkçe yapılmış ve “ilm-ü heyet” çalışmalarına geniş yer verilmiştir. Gökbilim araştırmaları yanında, Türk Kültürü, Türk Dili, ayrıca İslam Uygarlığı, İslam Hukuku, Tasavvuf ve Felsefe derslerinin okutulduğu bu medrese, Arap ve İran kültürüne karşı Anadolu’da Türk Kültürünün ilk bilinçli çıkışıdır (Cihan, 1990: 91).

Diğer yandan, Osmanlı Devleti’nin kuruluşunda önemli rol oynayan Ahi Birlikleri, Müslüman Türk toplumunun ekonomik, sosyal ve kültürel hayatını düzenleyen başlı başına bir eğitim kurumu olarak öne çıkmaktadır (Kırşehir Valiliği, 1998: 150-151). Ahiliğin kurucusu ve yayıcısı olan Ahi Evran, Kırşehir’de yaşamış, burada hizmet etmiş, fikirlerini tüm dünyaya Kırşehir’den duyurmuştur.

Kırşehir’in bilinen en eski okullarından birisi şehrin üzerindeki yığma topraktan inşa edilen Kale üzerinde kurulan Kırşehir İdadîsi ve bu İdadî bünyesinde, aynı müdür (baş muallim) tarafından idare olunan Lûtfuhamidî İlkokulu’dur. Bu okulun açılış tarihi hakkında Kırşehirli Tarihçi-Gazeteci-Yazar Cevat Hakkı Tarım, 1960 Yılında Kırşehir Vilayet Gazetesinde yayınladığı hatıralarında, 1892 yılında açıldığını, 1902 yılında meydana gelen depremde okulun yıkıldığını ve okulu Kapucu Camiî

karşısındaki, hâlen otel olan¹ eve taşıdıklarını, sonra yeniden Kale üzerine yeni bir binanın yaptırıldığını, 1925 yılındaki depremde ise bu binanın da yıkıldığını, buna rağmen tekrar aynı yere aynı sistemle İdadî Okulu’nun inşa ettirildiğini ve bu üçüncü okul binasının da 1938’de meydana gelen depremde yıkıldığını yazmaktadır ve “...Ne hazin tecelli ki, 1902, 1925, 1938 yıllarında vukua gelen depremler fennin sözünü dinlemeyenlere acı bir ders verdiği halde, bugünkü lise binası yine aynı yığma tepede üzerinde yaptırılmıştır...” demektedir (Tarım, 24 Ağustos 1960: 2 ve 03 Ağustos 1960: 2).

On dokuzuncu yüzyıl sonlarında sancak merkezi olan Kırşehir’de 4 medrese, 1 idadî, 1 rüştiye ve 16 iptidaîye okulu vardır. Aynı dönemlerde bir de Ermeni okulu bulunmaktadır. Kırşehir Sancağındaki tüm okulların sayısı ise 100’e yaklaşmıştır (Cihan, 1990: 153 ve Kırşehir Valiliği, 1998: 151).

Kale üzerinde 1892 yılında açılan Kırşehir İdadîsi ve bünyesindeki Lûtfuhamidî İlkokulu’nun, devamının Cevat Hakkı TARIM’ın anılarında da bahsettiği gibi (1960: 2), Gazi Mektebi olduğu düşünülmektedir. Zira Yaptığımız arşiv taramasında Kırşehir İdadîsi’ne ait arşivlerin şimdiki Gazi İlköğretim Okulu arşivinde olduğu tespit edilmiştir. Ancak 1902, 1925 ve 1938 yıllarında meydana gelen deprem felaketlerinde bu dönemlerle ilgili belgelerle birlikte, üç defa yıkılmış olan Kırşehir İdadîsi’nin arşivlerinin de bir kısmının yok olduğu görülmüştür.

¹ Tarım’ın bahsettiği otel Huzur Palas oteli olup, günümüzde bu otelin yerinde Özel Numan Yılmaz Öğrenci Yurdu hizmet vermektedir.

Çeşitli kaynaklarda (Tarım, 1933 ve Kırşehir Valiliği, 1998: 26); 24 Aralık 1919 Yılında Atatürk’ün Kırşehir’e gelişinde, Ata’yı karşılayan ve O’na çiçek takdim eden öğrencilerin Gazi Mektebi öğrencileri olduğundan bahsedilmektedir. Ancak her ne kadar bu kaynaklarda okulun adına “Gazi Mektebi” deniliyorsa da okulun adının o zamanlar “Gazi Mektebi” olmadığı, bu tarihi bilgiler daha sonra kaleme alındığı için sehven okuldan bu adla bahsedildiği düşünülmektedir. Yine aynı vesikalarda, burada konuşma yapan Ömer Aydın’ın da bu okulun müdürü olduğu söylenmektedir. Ömer Aydın Bey o dönemlerde orta mektebin (Kırşehir İdadîsi veya Kırşehir Kale Mektebi de denilmektedir) müdürüdür. Bu bilgilerden, bu öğrencilerin Gazi Mektebinin öğrencileri olmadığı, 1919 yılında Kırşehir İdadîsi’nin bünyesinde ve aynı müdürlüğe bağlı olarak eğitim öğretim yapan Lûtfuhamidî Mektebi öğrencileri olduğu anlaşılmaktadır.

Okula “Gazi” adı çok daha sonraları ilimizde 1928-1934 yılları arasında görev yapan Vali Nazım Bey tarafından, Gazi’yi karşılayanlar bu okulun öğrencileri olduğu için verilmiştir. Okula o zamana kadar çok çeşitli adlar verilmiştir. Okul, 1923-1924 Öğretim yılında; Kırşehir Lisesi İbtidâî Kısmı, 1924-1925 Öğretim Yılında; Kırşehir Orta Mektebi Lisesi İbtidâî Kısmı, 1925-1926 Öğretim Yılında; Kırşehir Orta Mektebi İlk (İbtidâî) Kısmı, 1926-1927 Öğretim Yılında; Kırşehir Birinci Mektebi, 1927-1928’de; Kırşehir Kale Mektebi, 1928-1929’da çok kısa bir süre de İstiklâl Mektebi adlarını almıştır (Şahin, 2001: 51-52).

İdari bakımdan zaman zaman Konya ve Niğde vilâyetlerine bağlanan Kırşehir, 1902 yılından itibaren Ankara Vilâyeti’ne bağlanarak yeniden sancak haline

getirilmiştir. Bu dönemde Kırşehir Sancağı ilkokullarının teşkilât yapısı şöyledir: İlkokulların öğrenim süresi 6 yıldır. 7-13 yaşları arasında bulunan kız ve erkek çocuklar için tahsil mecburiyeti getirilmiştir. Bu okullar çevre şartlarına ve imkânlarına göre dersane sayıları esas alınarak teşkilâtlandırılmıştır. Öğretim yapılan gün sayısı 222 gündür ve haftalık toplam ders saati 30 ders saatidir. İlkokullarda okutulan başlıca dersler şunlardır: Kur’an-ı Kerim, Din Bilgisi, Okuma ve Yazı, Türkçe, Coğrafya, Hesap ve Hendese, Tarih, Ziraat Bilgisi, Tabiat ve Sağlık, Medeniyet, Ahlâk ve İktisat, Elisheri ve Resim, Gına (İlâhi ve Vatanî Manzumeler), Beden Eğitimi ve Oyun, Askerlik Dersleri (erkek çocuklar için), Ev İdaresi ve Dikiş İşleri (kız çocuklar için) (Aytekin, 21 Nisan 1989: 3).

Bu dönemlerde Rüştüye Okulu, Kırşehir İdadîsi’ne dönüştürülmüştür. İdadî’nin öğrenim süresi beş yıldır ve ilk üç yıl genel kültür dersleri ağırlıklı, son iki yıl ise ziraat mesleğine yönelik dersler ağırlıklı bir programı vardır.

Kırşehir’de 1910-1916 yılları itibarıyla 22 adet bir dershaneli, 8 adet iki dershaneli, 2 adet üç dershaneli, 6 adet dört dershaneli, 1 adet de altı dershaneli olmak üzere toplam 39 ilkokul vardır. Okullar iyi teşkilâtlandırılmışlardır ve döneme göre modern bir yapıya sahiptirler. Bu yıllarda Kırşehir İdadîsi’nde okuyan öğrencilerin sayısı 193’tür. 14 öğretmen, 2 yönetici ve 2’de hizmetli görev yapmaktadır (Aytekin, 21 Nisan 1989: 3).

4. Cumhuriyet’ten Günümüze Kırşehir’de İlköğretim

Cumhuriyetin ilanı ile birlikte her alanda olduğu gibi Millî Eğitim alanında da büyük atılımlar yapılmıştır. 1923-1924’lerde Kırşehir ilinde (ilçeler ve köyler dahil) 80

adet ilkokul vardır. Bu okullarda 115 adet öğretmen görev yapmaktadır ve öğrenci sayısı 3960' tır (Bkz. Tablo: 1).

Cumhuriyetin 15. Yılında, Tevhid-i Tedrisat Kanunu ve Tekke ve Zaviyelerin kapatılması ile okul sayısı ilkokullarda 62'ye düşmüş ancak öğretmen ve öğrenci sayıları artmıştır. Bu dönemde bu okullarda 14'ü bayan olmak üzere 116 öğretmen ve 1288'i kız olmak üzere toplam 5585 öğrenci bulunmaktadır. Yine 1923'lerde bu

okullardan mezun olan öğrenci sayısı 37 iken 1938'lerde 1203 öğrenci mezun vermiştir.

Cumhuriyetin kurulmasından 1938 yılına kadar geçen 15 yıl içerisinde Kırşehir'deki ilkokullara devam eden öğrenci sayıları ve bu okullarda görev yapan öğretmen sayıları Tablo-1'de gösterilmiştir:

Tablo 1: Cumhuriyet'in İlk On Beş Yılı İtibariyle Kırşehir'de İlkokula Devam Eden Öğrenci ve Öğretmen Sayıları*

YIL	OKUL SAYISI	ÖĞRETMEN SAYISI			ÖĞRENCİ SAYISI		
		ERKEK	KIZ	TOPLAM	ERKEK	KIZ	TOPLAM
1924	80	115	0	115	3225	435	3960
1925	98	137	0	137	3651	454	4105
1926	95	143	0	143	3889	401	4290
1927	76	143	0	143	3827	305	4132
1928	79	130	19	149	4251	836	5087
1929	75	106	12	118	3799	944	4743
1930	74	97	14	111	3394	904	4298
1931	74	106	13	119	3500	915	4415
1932	75	113	8	121	3772	1034	4806
1933	76	109	13	122	4096	1067	5163
1934	79	118	9	127	4344	1106	5450
1935	79	112	15	127	4629	1248	5877
1936	79	116	11	127	4829	1410	6239
1937	76	119	14	124	4724	1370	6094
1938	62	102	14	116	4297	1288	5585

* Kaynak: Kırşehir İl Yıllığı, 1938, s. 37.

Cumhuriyetimizin 50. Yıldönümü olan 1973 yılında, il ve ilçe merkezlerinde 28, kasabalarda 14, köylerde 263 olmak üzere Kırşehir ili sınırları içinde toplam 305

ilkokul vardır. Bu okullarda görevli bulunan 1274 öğretmen vardır. 19.483 kız ve 20.750 erkek olmak üzere toplam 40.233 ilkokul öğrencisine eğitim vermişlerdir. İl sınırları

içerisindeki köy ve kasabalardan yalnız 6’sında ilkokul yoktur. Okulu olmayan 6 köy kendilerine yakın olan ilkokullardan yararlanmaktadırlar. Kırşehir’de 1973’lerde ki okullaşma oranı % 97.7’dir (Kırşehir Valiliği, 1973: 76). 1990’larda bu oran; % 94’tür (Cihan, 1990: 153).

1995’lerde Kırşehir Millî Eğitim Müdürlüğü’nün eğitim faaliyetlerinin büyük

bir bölümünü ilköğretim oluşturmaktadır. İlköğretim okullarının okullaşma oranı % 92’dir. 1997-1998 Eğitim-öğretim yılı itibariyle ilköğretim okul sayısı 327, öğretmen sayısı 1984, öğrenci sayısı 36.501’dir. Taşınmalı ilköğretim uygulaması ile 138 okuldaki 2111 öğrenci 38 merkeze taşınmaktadır. (Kırşehir Valiliği, 1998: 151).

Tablo 2: 1995-2000 Yılları Arasında Kırşehir’deki İlköğretim Okullarının Derslik ve Öğrenci Sayıları *

ÖĞRETİM YILI	DERSLİK SAYILARI	ÖĞRENCİ SAYILARI	DERSLİK BAŞINA DÜŞEN ÖĞRENCİ
1995-1996	1479	41899	29
1996-1997	1362	40211	29
1997-1998	1284	38143	29
1998-1999	1204	38124	31
1999-2000	1248	36999	30

* Kaynak : Kırşehir Millî Eğitim Müdürlüğü, İstatistik Dosyası

1995-2000 yılları arasındaki ilköğretim okullarının Kırşehir’deki durumlarını gösterir tablo incelendiğinde 1995-1996 yılında 1479 olan derslik sayısının 1996-1997’de 1362’ye, 1997-1998’de 1284’e, 1998-1999’da 1204’e düştüğü görülmektedir. Bu düşüşe paralel olarak ilköğretim okullarına devam eden öğrenci

mevcutları da azalmıştır. Bu durumu Kırşehir’in göç veren bir kent olması ve kent nüfusunun da benzer düşme göstermesi ile açıklamak mümkündür.

Kırşehir Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı ilköğretim okullarının son dört öğretim yılındaki mevcut durumu tablo 3’te ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Tablo 3: 2002-2005 Yılları Arasında Kırşehir’deki İlköğretim Okulları, Derslik, Öğretmen ve Öğrenci Sayıları ile Okullaşma Oranları *

ÖĞRETİM YILI	OKUL SAYILARI	DERSLİK SAYILARI	ÖĞRENCİ SAYILARI	DERSLİK BAŞINA DÜŞEN ÖĞRENCİ	ÖĞRETMEN SAYILARI	OKULLAŞMA ORANI (%)
2002-2003	160	1271	33284	26	1086	71,9
2003-2004	141	1273	32528	26	1323	88
2004-2005	143	1283	31643	25	1498	89
2005-2006	134	1211	44333	26	1545	92

* Kaynak : Kırşehir Millî Eğitim Müdürlüğü, İstatistik Dosyası.

Tablodaki veriler incelendiğinde 2002-2003 öğretim yılında 160 olan ilköğretim okulu sayısının 2005-2006 öğretim yılında 134'e düştüğü görülmektedir. Ancak bu durumun, taşınmalı ilköğretim uygulaması nedeniyle kırsal kesimlerdeki okulların kapatılmasından kaynaklandığı şeklinde yorumlamak mümkündür. Zira okullaşma oranlarına bakıldığında %71'lerden %92'lere yükseldiği görülmektedir.

5. Sonuç ve Öneriler

İlköğretim okulları, 6-14 yaş grubundaki çocukların bir üst öğrenime ya da hayata hazırlanması gibi çok önemli bir görevi yerine getiren, geniş bir alanda işlerliği olan, Türk Millî Eğitiminin temel sistemlerinden birisidir.

İlköğretim okulu, zorunlu eğitim çağındaki çocukların sekiz yıl süre ile kesintisiz olarak öğrenim gördükleri eğitim kurumlarıdır (MEB, 1997: 1). Günümüzde 'ilköğretim' kavramı birçok ülkede 'zorunlu öğretim' ile özdeşleşmiştir (Tezcan, 1993: 34).

İlköğretim kademesinde, bireylerin, toplum içinde diğer üyelerle birlikte uyum içinde yaşamalarını ve onların hayata ve bir üst öğrenime hazırlanmaları sağlanmaktadır. Özellikle eğitim imkânlarının sınırlı olduğu Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde, toplumdaki tüm bireylerin en azından temel bilgi ve becerilerle donanmış hâle getirilmesi açısından ilköğretim okullarının eğitim sistemini oluşturan diğer eğitim kademeleri arasında ayrı bir yeri ve önemi vardır.

İlköğretimlerde, öğrencilerin millî şuur ile ahlakî karakterlerini kaybetmeden çağdaş düşünebilmelerini temin edebilecek, programların ve öğretim tekniklerinin çağın gereklerine göre geliştirilmesi zorunludur.

Günümüzde, hızla gelişen dünyaya ayak uydurmak, sadece bilgiyi edinmiş olmakla mümkün olmamaktadır. Edinilen bilgiyi anlamak, kavramak, analiz ve sentez etmek ve de uygulamak gerekmektedir.

Millî Eğitim Bakanlığınca, 2005-2006 Öğretim yılından itibaren bir kısım derslerin öğretim programları değiştirilmiştir. Değişen programlarla birlikte okullarda, öğrenci merkezli eğitim benimsenmiş ve öğrenci etkinliğine dayalı çalışmalara ağırlık verilmiştir. Ancak ilköğretim sonunda girilen sınavlarda bir değişiklik söz konusu olmamıştır. Bu durum yeni programların ilköğretim okullarında gereği gibi uygulanmasını mümkün kılmamaktadır. Çünkü öğrenci etkinlikleri çok zaman almakta ve öğrenciler sınavlara yeterince hazırlanamamaktadır.

Kırşehir'de derslik başına düşen öğrenci sayısı, son yıllarda 25-26 olmuştur. Ancak bu ideal ortalamının kırsal kesimlerdeki nüfus yoğunluğunun azalmasından kaynaklandığı bir gerçektir. Zira şehir merkezindeki okullarda ikili öğretim yapılmasına rağmen sınıf mevcutları 35-40 öğrenci arasında değişmektedir. Millî Eğitim Müdürlüğü yetkilileri kenar mahalledeki öğrencilerin şehir merkezindeki okullara taşınmalarını önleyecek planlamalar yapmalıdırlar.

Kırşehir ili, ilköğretim sonunda yapılan Ortaöğretim Kurumları Sınavında (OKS) 2003-2004 öğretim yılında Türkiye 16.'sı ve 2004-2005 öğretim yılında da Türkiye 9.'su olmuştur. Bu başarının daha da iyileştirilerek devamının sağlanması için, ilköğretim okulunda görev yapan öğretmen ve yöneticilerin meslekî yeterliklerinin sürekli geliştirilmesi ve hizmet içinde yetiştirilmeleri gerekmektedir. Öğretmen ve

yöneticilerin bu eğitimlere gönüllü katılmalarını sağlayacak iyileştirmelere gidilmelidir.

Dershane, laboratuvar, kütüphane, atölye ve benzeri tesisler ile öğretim araç gereçlerindeki yetersizlikler ve eksiklikler, eğitimin kalitesini, fırsat ve imkan eşitliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Eğitim ve öğretimde, çağdaş eğitim teknolojilerinin imkânlarından yeterince yararlanılamamaktadır. Bu durum, eğitim faaliyetlerinden beklenen sonuçların alınmasını geciktirmektedir.

İlköğretimlerde verimli bir eğitim-öğretim yapabilmek ve ülkemizin ihtiyacı olan kaliteli insanları yetiştirebilmek için öncelikle, araç-gereçlerle donatılmış etkili bir eğitim ortamı oluşturulmalıdır. Okullarda etkili eğitim ortamlarının oluşturulabilmesi için bütçeden eğitime ayrılan pay artırılmalıdır.

Ayrıca eğitim imkânlarının dağılımında okullar arasındaki dengesizlikler giderilmeli ve eğitim sisteminin değişik kesim ve kademeleri arasında yeterli bütünlük ve tutarlılık sağlanmalıdır.

Öğrencilerin ilköğretimler ve üst öğrenimlerinde, eğitim sistemi içerisinde karşılaşılabilecekleri sosyo-psikolojik ve akademik uyum zorlukları azaltmak amacıyla, rehberlik hizmetlerine ve yönlendirme çalışmalarına, ağırlık verilmelidir.

Okullarda, öğretim programlarının uygulayıcısı, teknolojinin kullanıcısı ve üstün nitelikle donatılmış öğrenciyi yetiştirecek olan öğretmenlerdir. Her program uygulayıcısı kadar güçlüdür ve her okul öğretmeni kadar etkilidir. Bu nedenle İlköğretim politikalarının ve programlarının güçlü olması kadar bunları uygulayacak

öğretmenleri yetiştirmenin önemi de unutulmamalıdır.

6. KAYNAKLAR

- Akyüz, Y., 1989, Türk Eğitim Tarihi (Başlangıçtan 1988’e). Ankara: A.Ü.E.B.F. Yayınları, No: 160.
- Arslanoğlu, İ., 1997, Türk Eğitim Sistemi. Ankara.
- Aytekin, H. Cumhuriyetten Önce Kırşehir’de Eğitim Teşkilâtı. Kırşehir’in Sesi Gazetesi. 21 Nisan 1983, s.3.
- Başaran, İ. E., 1982, Temel Eğitim Yönetimi. Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları, No: 112.
- Başaran, İ. E., 1989, Eğitim Yönetimi. Ankara: Gül Yayınevi.
- Bilgen, H. N., 1986, İlköğretim Okulu Araştırması. Millî Eğitim Basımevi, C. I, Ankara: 1986.
- Büyükkarcı, S., 1995, İstanbul Sankt Georg Avusturya Lisesi. Konya: Damla Ofset Matbaacılık.
- Cicioğlu, H., 1982, Türkiye Cumhuriyetinde İlk ve Ortaöğretim. Ankara: A. Ü. D.T.C.Fakültesi Yayınları.
- Cihan, A. 1990, Kırşehir ve İlçeleri. Ankara: Özgün Matbaacılık.
- Ergin, O., 1977, Türkiye Maarif Tarihi. C. I-V., İstanbul.
- Fidan, N. ve M. Erden, 1993, Eğitime Giriş. Ankara: Meteksan Matbaacılık.
- Güler, A., 1997, Eğitimin Tarihi ve Sosyal Temelleri. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Yayınları, No: 1.

- Kafesoğlu, İ., 1983, Türk Millî Kültürü. Geliştirilmiş ikinci baskı. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Kırşehir Valiliği, 1938, Kırşehir İl Yıllığı Kırşehir: Vilayet Basımevi..
- Kırşehir Valiliği, 1993, Kırşehir İl Yıllığı. Ankara: Erk Yayıncılık.
- Kırşehir Valiliği, 1998, Kültür Şehri Kırşehir (1923-1998 75. Yıl). Ankara: Başbakanlık Basımevi.
- Koçer, H. A., 1987, Türkiye’de Modern Eğitimin Doğuşu (1773-1923). Ankara: Uzman Yayınları.
- MEB, 1997, İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. İstanbul: M.E. Basımevi.
- MEB, 1973, Cumhuriyetimizin 50. Yılında Millî Eğitimimiz, İstanbul: Devlet Matbaası.
- Öymen, H. R., 1988, Cumhuriyetin Eğitimine Geçişte Atatürk’ün Etkisi. Belleten Atatürk Özel Sayısı. C.II, (204), 1027.
- Resmî Gazete. Sayı: 23084, 18 Ağustos 1997.
- Senemoğlu, N., 1997, Gelişim Öğrenme ve Öğretim. Kuramdan Uygulamaya. Ankara: Ertem Matbaacılık.
- Şahin, A., 2001, Kırşehir Merkez Gazi İlköğretim Okulu. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Tarım, C. H. Yılların Ötesinden (2)- İlk Ceza. Kırşehir Vilayet Gazetesi, 03 Ağustos 1960.
- Tarım, C. H. Yılların Ötesinden (4)- Okul Hatıraları. Kırşehir Vilayet Gazetesi, 17 Ağustos 1960.
- Tarım, C. H. Yılların Ötesinden (5)- Eski Kırşehir İdadisi. Kırşehir Vilayet Gazetesi, 24 Ağustos 1960.
- Tarım, C. H., 1933, Gaziye Dinlerken. Kırşehir: İl Basımevi.
- Taymaz, H., 2000, Okul Yönetimi. Ankara: PEGEM Yayınları.
- Tezcan, M., 1993, Kültür ve Kişilik Psikolojik Antropoloji. Ankara: A.Ü.E.B.F. Yayınları, No: 173.